

TÜRKİYE'DE DIŞ KUVVETLER**Akarsuların Oluşturduğu Şekiller**

Peri Bacaları: Türkiye'de volkanik arazilerin olduğu alanlarda rastlanır.

- Kapadokya (Nevşehir, Ürgüp, Göreme)
- Vanadokya (Van)
- Kuladokya (Manisa)

Kırgıbayır: Türkiye'de bitki örtüsünden yoksun iç kesimlerde bulunur. Kapadokya (Nevşehir, Ürgüp, Göreme)

Vadiler

Çentik Vadi: Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgeleri gibi eğimin fazla olduğu bölgelerde görülürler.

Tabanlı Vadi: Akarsu eğiminin azaldığı alanlarda görülürler. Ege Bölgesi'ndeki nehirler ile Kızılırmak ve Yeşilirmak Nehirlerinde bu tip vadilere rastlanır.

Boğaz Vadi: Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde görülür.

Kanyon Vadi: Kalkerli arazinin bulunduğu Akdeniz Bölgesi'nde görülür.

- Köprüçay: Köprülü Kanyon
- Manavgat Nehri: Tazı Kanyonu
- Eşen Çayı: Saklıkent Kanyonu

Şelale ve Dev Kazanı: Türkiye'nin engebeli ve dağlık olması şelaleler açısından zengin olmasını sağlamıştır. Şelalelerin düştüğü yerlerde dev kazanları vardır.

- Van: Muradiye Şelalesi
- Erzurum: Tortum Şelalesi
- Kayseri: Kapuzbaşı Şelalesi
- Antalya: Manavgat, Düden Şelalesi
- Tunceli: Kırkmerdiven Şelalesi

Menderes: Eğimin azaldığı yerlerde akarsuların büküm yapması sonucu oluşur. Büyük ve Küçük Menderes Nehirlerinde yaygındır.

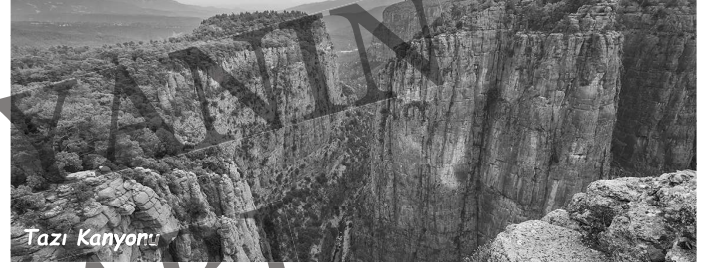
Plato: Akarsular tarafından yarılmış yüksek düzlüklerdir. Türkiye toptan yükselmeye maruz kaldığı için platolar bakımından zengindir. Çatalca-Kocaeli Platosu, Yazılıkaya Platosu, Teke Platosu, Taşeli Platosu, Haymana Platosu, Cihanbeyli Platosu, Obruk Platosu, Bozok Platosu, Uzunyayla Platosu, Erzurum-Kars-Ardahan Platosu, Şanlıurfa ve Gaziantep Platosu örneklerdir.

Kapadokya/Peri Bacaları

Kırgıbayır/Göreme

Tazı Kanyonu

Kapuzbaşı Şelalesi

Manavgat Şelalesi

Köprülü Kanyon

Karstik Arazide Oluşan Şekiller

Toros Dağları'nda kalker üzerinde oluşan karstik şekiller görülür. Çankırı, Kayseri, Sivas, Erzurum çevresinde ise jips üzerinde oluşan karstik şekiller görülür.

Karstik şekiller daha çok Akdeniz bölgesinde yoğunlaşmıştır. Burada irili ufaklı birçok **lapy, dolin, uvala** şekillerine rastlanır.

Polye Ovaları: Muğla, Kızören, Elmalı, Kestel, Korkuteli, Acıpayam, Tefenni, Burdur

Obruklar: Son yıllarda obruk oluşumuna Konya ve çevresinde yoğun olarak rastlanmaktadır. Mersin'de **Cennet ve Cehennem** obrukları, Konya'da **Timraş** ve **Kızören** obrukları örnek olarak verilebilir.

Traverten: Denizli'de **Pamukkale** ve **Karahayıt** travertenleri ile **Antalya traverten taraçaları** Türkiye'de güzel örneklerdir.

Mağara: Türkiye'deki önemli mağaralara örnekler:

- İstanbul: Yarımburgaz
- Antalya: Karain, Alanya (Damlatas)
- Mersin: Narlıkuyu
- Tokat: Ballica
- Gümüşhane: Karaca

Rüzgârların Oluşturduğu Şekiller

Rüzgârlar kurak ve yarıkurak alanlarda etkilidirler. İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da rüzgâr aşınım ve birikim şekillerine rastlanmaktadır.

- Konya Karapınar çevresinde kumullar görülür.
- Çukurova, Göksu, Küçük Menderes, Çarşamba, Bafra ve Sakarya deltaları ile Kilyos ve Şile'de kıyı kumulları görülür.
- Nevşehir'de mantar kaya örnekleri görülür.

Buzulların Oluşturduğu Şekiller

Türkiye'de buzul aşınım ve birikim şekillerine dağların yüksek kesimlerinde 3000 metreden sonra rastlanır. Dünya'nın soğuk dönemlerinde geçmişte oluşmuş buzul şekilleri de Türkiye'de görülebilir. Türkiye'de sirk, buzul vadisi, moren ve hörgüç kaya gibi buzul şekillerine rastlanır.

- Türkiye'de buzullara ve onların oluşturduğu şekillere Kaçkar, Buzul, Bolkar, Aladağlar, Uludağ, Erciyes ve Ağrı Dağlarında rastlanır.

Sirk Buzulu: Erciyes, Kaçkar, Cilo, Bolkar, Aladağlar

Takke Buzulu: Ağrı Dağı

Vadi Buzulu: Kaçkar, Cilo

Erciyes Dağı

Ağrı Dağı

Kaçkar Dağı

Dalgaların Oluşturduğu Şekiller

Falez: Türkiye'de dağların kıyıya paralel uzandığı Akdeniz ve Karadeniz kıyılarında görülür. Antalya şehri falez üzerine kuruludur.

Tombolo: Kıyıya yakın adanın ana karaya bağlanmasıyla oluşur.

- **Balıkesir:** Kapıdağ Yarımadası
- **Sinop:** Boztepe

Lagün: Koy veya körfezin önünün kıyı setleriyle kapanması sonucu oluşan şekillerdir.

- İstanbul >>> Durusu (Terkos)
- İstanbul >>> Büyükçekmece Gölü
- İstanbul >>> Küçükçekmece Gölü
- Fethiye >>> Ölüdeniz

Falez/Antalya

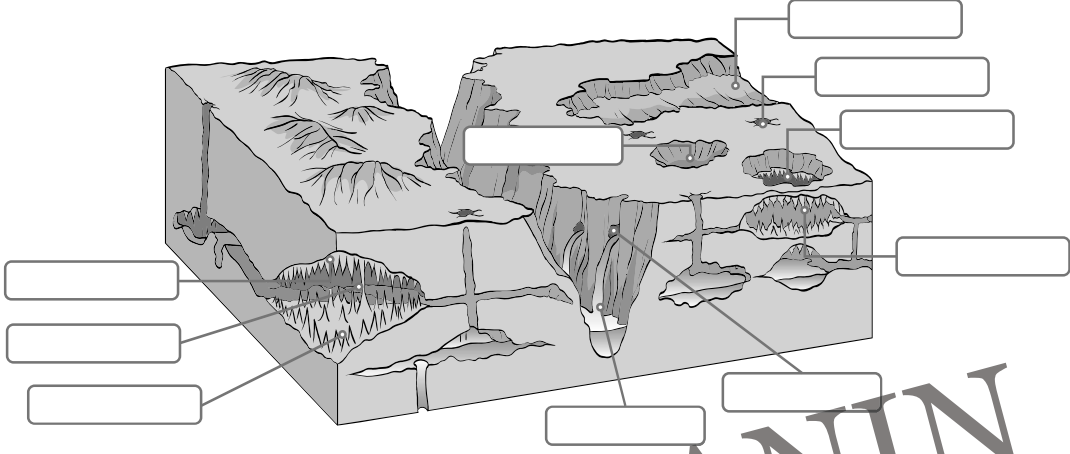

Boztepe/Sinop

Büyükçekmece Gölü/İstanbul

Aşağıda karstik şekillere ait görsel verilmiştir. Görseldeki boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

Aşağıdaki haritada Türkiye'de görülen kıyı tipleri gösterilmiştir. İşaretlenen bölgedeki kıyı tiplerini boşluklara doğru şekilde yazınız.

